

Stille taal

Stille taal

Saskia Kruize

Roman

Colofon

Auteur: Saskia Kruize

Ontwerp: Saskia Kruize

Schilderij *Stille taal*: Saskia Kruize, 2012

Foto auteur: Egbert Mol, 2015

ISBN: 9789402150100

Copyright © 2016 Saskia Kruize

Alle personen en omstandigheden in dit boek komen voort uit mijn verbeelding. Elke gelijkenis of overeenkomst met echte feiten of levende of overleden mensen berust op louter toeval.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Saskia Kruize, (22, Rue de l'Europe, 71550 Cussy-en-Morvan), Frankrijk. No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm of any other means, without written permission from Saskia Kruize, (22, Rue de l'Europe, 71550 Cussy-en-Morvan), France.

Voor alle Anna's

Voorwoord door Lex Jansen

De relatie tussen een redacteur en een schrijver is altijd bijzonder. Je begint samen aan een project, waarvan je weet dat het je zal leiden naar soms diep verborgen ideeën en emoties. Je neemt allebei een rol aan, die je met verve zult spelen met als doel het best mogelijke boek. De ideeën van de schrijver staan daarbij wat mij betreft voorop, terwijl die van de redacteur gericht zijn op aanscherpen, uitdagen, stimuleren en inspireren. In mijn samenwerking met Saskia Kruize was die rolverdeling niet altijd even helder. Als schrijver was zij vaak haar eigen redacteur. Zij liet me weten wat ze geschreven had, wat daar volgens haar nog aan schortte, hoe dat verbeterd diende te worden en welke veranderingen daarvoor nodig waren.

In een verslag van zes mei 2014 meldt Saskia me dat ze een vraag heeft. Vervolgens komt er een analyse van twee varianten van één hoofdstuk, waarbij de schrijvende redacteur zichzelf niet ontziet. Ik kom in de tekst woorden tegen als 'leuk bedacht', 'wollig geschreven', 'versimpelen', 'schrappen', 'herschrijven' etc. De schrijver doet hier zeer grondig *mijn* werk. Ik hoef alleen nog maar te zeggen dat de analyse klopt en de aangedragen oplossing voor verbetering zeer de moeite waard is om te onderzoeken. Ook de schilder in Saskia neemt in het verslag het woord. Ze zegt dat de tekst in de huidige vorm is *als een schilderij waar veel te veel verf op zit* en geeft ook direct weer een oplossing: liever transparanter maken waardoor voor de lezer ook meer ruimte ontstaat iets met de tekst te doen.

De voorbeelden uit de mail van zes mei 2014 zijn exemplarisch voor het contact dat ik met Saskia onderhield tijdens het schrijfproces dat heeft geleid tot deze roman. In de afgelopen twee jaar heeft *Stille taal* stap voor stap vorm gekregen.

Stapte Saskia soms in de rol van redacteur, op andere momenten eisten haar personages de rol van auteur op. In die gevallen dicteerden zij zelf welke kant ze op zouden gaan. Niet zelden verschenen ze in de dromen

van Saskia, waardoor zij in alle vroegte een passage schreef die ze een dag eerder niet had kúnnen bedenken. Jubelend stuurde ze me de nieuwe tekst, nog voor de klok van negen, om vervolgens ook weer een verbeterde versie te mailen. De redacteur Kruize was namelijk nog niet tevreden over wat de auteur Kruize aan het papier had toevertrouwd op aanwijzing van één van haar personages. Voor mij is het steeds heel belangrijk geweest te weten met wie ik van doen had: met de schrijver, de redacteur, de schilder, of één van de personages. De keren dat we elkaar verkeerd begrepen zijn op één hand te tellen, maar ze hadden altijd te maken met verwarring over de vraag met wie ik van doen had. Meestal werd dat al heel snel duidelijk en verdwenen de misverstanden.

Saskia heeft ideeën vorm weten te geven, terwijl haar personages steeds meer diepte kregen en een overtuigende ontwikkeling doormaken. Daarmee heeft de auteur met *Stille Taal* een roman geschreven die erom vraagt gelezen te worden. Dat zeg ik als redacteur, als lezer én als uitgever. Als Saskia verschillende rollen aan kan nemen, kan ik dat ook!

La Roumayère, 21 mei 2016

Proloog

Waar Eva's tranen vielen is het papier dik en gebobbeld. Lagen ze een tijdje te glinsteren als sterretjes in de nacht voor ze in het dorstig papier trokken of liepen ze door in de inkt van eerdere woorden? Voor zover Anna het kon nagaan, vermengden de tranen zich met wat haar oudere zus eerder geschreven had. Hoe jong Anna ook was, ze zag in de vlekken Eva's uiteengespatte illusies. Weggevaagde dromen van een intens verlegen meisje dat niet geloofde dat zij mocht bestaan en niet voelde dat ze op zichzelf kon vertrouwen.

Eva was altijd wankelend. Wat moest ze anders? Wat doet een kind dat zichzelf niet is tussen de anderen maar ook niet wil doen alsof dat wél zo is? Ondergesneeuwd kan niemand meer bewegen en als iedereen dat ook nog ziet is dat een van de ergste dingen... Toch draaiden de zusjes zo normaal mogelijk mee in het huiselijk leven van hun gezin. Eva's dagboek hield Anna in stilte overeind. De woorden waren een baken in de zee van onzekerheid die leven heet.

Voor Eva zelf was haar verdampde verdriet té groot. Zij dacht dat niemand haar zag, niemand haar hoorde en er niemand was die haar verhaal kende. Op haar zestiende liep ze van huis weg, alle bruggen achter zich verbrandend.

Natuurlijk miste de toen elfjarige Anna haar grote zus en verlangde ze naar die bulderende schaterlach door het huis, maar ze had niet het gevoel ergens alleen voor te staan. Haar droomwereld ontstond precies uit de optelsom van het vertrouwen, verlangen en gemis. En waarom zou ze niet dromen? Want waar ooit het gerimpeld papier sprak heeft ze goed geluisterd:

Er is voor alles een tijd, dus ook voor dromen om uit te komen.

Deel 1

Weggaan

*Weggaan is iets anders
dan het huis uit sluipen
zacht de deur dichttrekken
achter je bestaan en niet
terugkeren. Je blijft
iemand op wie wordt gewacht.*

*Weggaan kun je beschrijven als
een soort van blijven. Niemand
wacht want je bent er nog.
Niemand neemt afscheid
want je gaat niet weg.*

Rutger Kopland

Anna

Honden ruiken angstzweet van verre. Wonderlijk dat de hond op het wandelpad niet is aangeslagen. Niets verraadt Peters aanwezigheid. Verstopt in het struikgewas langs het spoor in het Westerpark houdt hij elke handeling van de vrouw op het bankje scherp in de gaten. Onder zijn blote voeten zit een dikke eeltlaag, bruin geworden door het staan in de modder. Langs zijn onderbeen druppelt wat bloed. Hij heeft meerdere krassen op zijn lichaam door de braamstruiken maar zijn huid is - net als zijn ziel - gewend snel littekenweefsel aan te maken.

Hij ziet haar mond bewegen maar staat net iets te ver bij haar vandaan om de woorden op te vangen. Ach, hij kan wel raden wat ze zegt. Haar gebaren maken herinneringen in hem wakker, openen luiken waardoor hij vertrouwde beelden voorbij ziet komen, foto's van wie ze ooit waren. Op de koude planken van de steigers aan de Ankeveense Plassen waar hij haar hielp met de veters van haar noren en zij aan het bolletje op zijn wollen muts trok. Haar zacht gegiechel als hij doet alsof hij boos is.

Hand in hand manoeuvreerden ze over het ijs, houterig tussen de snellere schaatsenrijders in strakke pakken door. Hij liet haar de wedstrijdjes wie de grootste snor van chocolademelk kon maken, winnen. In de film van herinneringen in zijn hoofd blijven ze bestaan, samen. Daar moet Peter het voortaan mee doen. Hij slikt zijn tranen weg. Zijn neus haalt hij niet op, straks hoort ze hem.

'Er zitten vogels in mijn hoofd', fluistert Anna tegen Manu, haar Friese stabij. Ze zit langs het spoor waar normaal een groep junks met honden rondhangt. Nu is er niemand. Het is niet vaak zo rustig in het losloopgebied voor honden. Regen druppelt na uit de bomen en de struiken achter haar.

Ze gniffelt. Natuurlijk zitten ze niet in haar hoofd maar zo ervaart ze het wel. Het is lente en dan gaat ze graag op in het concert van de natuur. Manu draait zijn kop en kijkt haar onderzoekend aan, zijn oogwit wordt zichtbaar. Hij kwispelt met het puntje van zijn staart, ligt ogenscheinlijk

rustig in het zand vol sigarettenpeuken, maar zijn neus reikt hoog in de lucht en zijn neusvleugels bewegen nerveus. Hij ruikt het zweet van de man die hen bespiedt en de sporen van wilde konijnen. Anna heeft met een zakdoek het bankje zo goed mogelijk droog geveegd.

Op zijn fiets nadert een krantenjongen. De flappen van zijn rode fietstassen klapperen in de wind. Ze zijn leeg, zijn middagwijk zit er op. Hij remt af en draait een shagje onder de grote kastanjeboom. De grote witte kaarsen zijn opgefrist na de regen en reiken parmantig naar de hemel.

De bloesem van de braamstruik jubelt. Anna is er bijna jaloers op. In augustus komen de bramen maar het najaar lijkt ver weg. Ze knikt vriendelijk naar voorbijgangers die haar gedag zeggen.

Haar leven verandert drastisch na het feest van vanavond. Haar oud-collega Paul zal ze missen, de altijd bruinverbrande olijke man met zijn grove werkhanden, zijn zachte stem, die priemende felblauwe ogen...

Tien jaar werkten ze zij aan zij voor de buurtmoestuin in Amsterdam-West die een *bredere maatschappelijke betrokkenheid in de wijk* moest creëren. Zo stond het op papier. Er werken inmiddels veel mensen en de oogst verkoopt goed.

Het houten bankje is niet droog genoeg, vocht dringt langzaam door de stof van haar afritsbreek. Anna gaat vanavond voor het laatst naar het jaarlijks vrijwilligersfeest. Haar reuma is ernstig verergerd, ze kan geen zwaar fysiek werk meer doen. Voortaan bewerkt ze alleen nog haar eigen moestuintje. Paul begeleidt nu de nieuwkomers maar zegt dat hij haar hulp mist. Ze waren vrienden en soms dacht Anna zelfs...

Een merel in de vlierbes fluit haar terug, ze lijkt dronken te worden van het parfum van de natte door de lentezon gekoesterde bloesem. Straks pakken ze haar op wegens openbare dronkenschap, maar zij is heus niet gek, alleen een dromer! Voor te veel dromen pakken ze toch niemand op?

Ze lopen het Westerpark uit. Haar bescheiden benedenwoning in de Van der Hoopstraat staat in een rustige buurt waar weinig gebeurt. Aan de

overkant van de straat loopt op blote voeten een dikke man met een grote zonnebril. Een kleurrijk wijd gewaad wappert om zijn lijf. Hij schiet de hoek om. Ze grinnikt. Vreemde vogels heb je overal. Zij geven kleur aan het grijze straatbeeld.

Binnen geeft ze haar hond eten. Zelf drinkt ze een glas water en gaat naar haar slaapkamer om zich om te kleden. De stof van haar nieuwe blouse valt soepel om haar lichaam. Het idee dat ze Paul ziet geeft haar het soort vertrouwen waardoor ze makkelijker over de drempel van de avond stapt. Niemand weet verder van haar ziekte en ze heeft geen zin erover te praten. Mensen luisteren slecht, zien liever alleen de vrolijke Anna met wie alles goed gaat. Paul lijkt haar meer te zien zoals ze is, ze hoeft zich in zijn buurt niet leuker voor te doen dan dat ze zich voelt of haar pijnlijke lichaam te verbergen.

'Pas je goed op het huis?' Anna vouwt haar zomerjas over haar arm. De nachten zijn koud, de zomer is nog ver weg. Ze geeft Manu een koekje en vertrekt. De hond kijkt haar verlangend na, lijkt te zeggen 'als je geen zin hebt, waarom ga je dan?'

Het is twintig minuten lopen. Haar nette schoenen knellen, oppassen maar bij die ongelijk liggende stoeptegels. Langs de gracht staan hoge populieren die decennialang hun wortels al door de stoepen stuwen, ze zal niet de eerste zijn die over een losse tegel struikelt.

Op het plein voor het buurthuis staan wat mensen te roken en te praten. De rook vormt een haag waar ze doorheen moet om binnen te komen. Haar hart bonst in haar keel. Zal ze rechtsomkeert maken? Ze is nog niet gezien. Haar pas versnelt.

Een stem achter haar roept: 'Anna! Wacht!'

Fronsend draait ze zich om. Paul remt vlak naast haar en slaat zijn arm om haar schouders. Hij kust haar hartelijk. 'Goede timing!' zegt ze. Met een zwaai zet hij zijn fiets tegen een plataan: 'Dat moet blijkbaar zo zijn!'

Karin, de organisatrice van de avond ontvangt hen met open armen: 'Wat fijn dat jullie er zijn, kom verder!'

Gearmd lopen ze naar de bar en bestellen een glas wijn. Het koud buffet is op grote tafels uitgesteld. Er staan salades, een grote schaal taboulet, bladerdeeghapjes, kaas en tapenade met Turks brood.

Nieuwe mensen voegen zich bij hen. Anna praat en lacht, haar wangen lopen rood aan. Ze pulkt aan haar blouse. In de frisse lucht werkt ze graag tussen veel mensen maar hierbinnen krijgt ze het er warm van. Zodra ze kan, vlucht ze naar de eenzaamheid van het toilet. Paul heeft niets in de gaten, hij is druk bezig indruk te maken op een schaars geklede dame.

Peter

'Gelukkig ben jij thuis', zegt Peter en klopt op de lege plek op de bank naast hem, 'kom maar, Julie.'

Dat laat de witte herder zich geen twee keer zeggen. Ze nestelt zich gekruld tegen hem aan, haar kop op zijn bovenbeen. Peter kroelt door de lange zachte haren en fluistert in haar oor: 'Als je straks maar niet te hard meezingt.'

De jonge hond, tevreden na een dag spelen in het Vondelpark, likt zijn gezicht. Peter verschuift kussentjes in zijn rug en veegt broodkruimels van de bank op het vloerkleed. Een oude ongelezen krant werpt hij in de richting van de papierbak.

Het huis is niet opgeruimd, de planten moeten nodig water hebben. Stof dwarrelt door de huiskamer. De hoge ramen moeten gezeemd. Kaarsvet van de salontafel gepulkt. Peter sluit even zijn ogen.

Dan zet hij de televisie aan. Tijd voor de finale van het Eurovisie Songfestival! Ze zitten er klaar voor. De man en de hond. Op de salontafel staan een grote pot thee en een doos Engelse fudge met vanillesmaak binnen handbereik. Zijn favoriet.

Tussen stapels kranten, tijdschriften en vieze koffiekopjes legt hij zijn lange benen. Vrienden van Niels, Patrick en Steve hebben de fudge uit Londen meegenomen. Niels houdt er niet van, hij is ijdel en bang om dik te worden, terwijl hij atletischer gebouwd is dan Peter. Peters vrouwenlichaam is stevig maar Niels beweert dat alles aan Peters lichaam hem speciaal en uniek maakt, zelfs zijn kaalgeschoren hoofd. Dat hij nooit hardop over anderen oordeelt, is een van Niels' mooie kanten. Peter staat zelf liever niet te lang stil bij zijn lichaam, het is zoals het is en het functioneert. Niels is degene die vaak verkouden is of klaagt over pijntjes.

Vanavond laat hij de boel de boel, de troep de troep en de dag de dag. Schoonmaken komt morgen wel, net als de afwas en het betalen van de

rekeningen die nog in dichte enveloppen tussen andere paperassen op de keukentafel liggen. Dat laatste is Niels' afdeling.

In de gootsteen staat een stapel pannen. Ze stinken. Op het afdruiptrekje ligt de vaatdoek te druppelen. Die heeft Niels er voor vertrek zeker nog op gegooid, hij wringt hem ook nooit goed genoeg uit. Er zijn mensen die het dopje van de tandpasta nooit terugschroeven maar bij hen is een vieze vaatdoek een terugkerende irritatie.

Peter heeft meer dan eens uitgelegd dat een dergelijk doekje de grootste bron van bacteriën in een huishouden is, maar het interesseert Niels niks: 'De keuken is jouw domein.'

Julie strekt zich uit over hem heen. Ze is nog niet volledig volgroeid maar neemt al veel ruimte in beslag.

'Lekker hè meis, zo samen op de bank, we hebben het verdiend.' Peter heeft die dag net als op andere dagen rondgewandeld door de stad. Hij heeft wat boodschappen gehaald op de Noordermarkt. Toch is hij moe. Erg moe.

Julie was volgens Niels flink tekeergegaan met een nieuwe hond in de groep. Af en toe gaan ze samen, als Niels een grote groep heeft. Hij is soms bang dat zijn roedel voor te veel overlast zorgt en de politie zijn losloopvergunning voor het Vondelpark intrekt. Uitmijnen naar een ander losloopgebied wil hij niet, zijn klanten wonen vooral rond de grachtengordel.

Peter let liefst op de kleinere honden. Als het aan hem gelegen had, dan hadden ze zelf ook een kleine hond genomen. Echter, bij de aanblik van Julie, die met haar vier weken naar hen toe waggelde, waren ze onmiddellijk verkocht. Geen seconde spijt gehad.

Niels traint Julie vol overgave, hij hoeft maar met zijn ogen te knipperen of ze is een en al aandacht en geldt dat ook niet voor hemzelf?

'Onze Niels is onweerstaanbaar hè...!', zegt hij zachtjes. Julie spitst lichtjes haar oren en opent slaapdrongen een oog. 'Toch?'